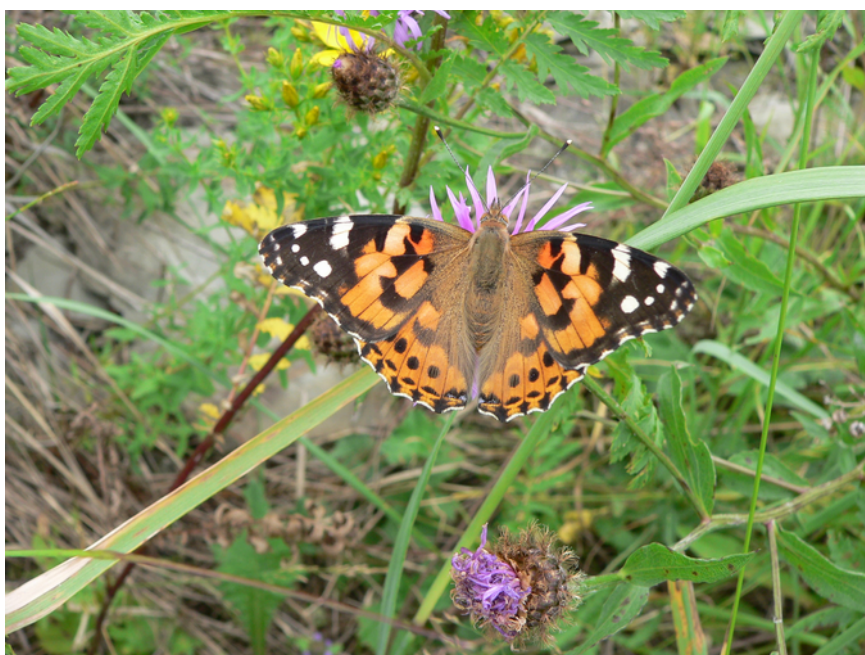

Viadua – sdružení pro ochranu a obnovu přírody a krajiny

Závěrečná zpráva

**Název projektu: Realizace informačního panelu
v Botanické zahradě PřF UP v Olomouci a vydání
informačního letáku**

Národní program ČSOP „Ochrana biodiverzity“

Olomouc 2014

Název projektu: Realizace informačního panelu v Botanické zahradě PřF UP v Olomouci a vydání informačního letáku

Řešitelská organizace:

Viadua – sdružení pro ochranu a obnovu přírody a krajiny
Daskabát 159, Olomouc 779 00
IČO: 22611088
tel.: 737950802
e-mail: viadua@seznam.cz

Zpracovatelé: Mgr. Alice Háková, Mgr. Slavomír Dostálík, Mgr. Jan Losík, Ph.D.

Spolupracovníci: Mgr. David Cigánek – Botanická zahrada PřF UP Olomouc

Úvod do problematiky

Cílem projektu byla realizace informačních tabulí a informačních tiskovin, které jsou určeny široké veřejnosti, vhodně doplňuje praktická opatření pro ochranu druhů nebo přírodních stanovišť.

Areál Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, kde byla informační tabule nainstalována, se nachází v bezprostředním sousedství městských parků, které obklopují historické centrum města Olomouce.

Od dubna 2014 zde o.s. Viadua realizuje ve spolupráci s pracovníky botanické zahrady výukové programy pro děti z mateřských škol a rodiny s dětmi ve věku 3 – 10 let.

V roce 2014 zde byl také za podpory Magistrátu města Olomouce zřízen hmyzí hotel a pozorovací včelí úl včetně informační tabule k informování veřejnosti o dané problematice.

Již od svého založení botanická zahrada slouží pro potřeby výuky nejen přírodovědné fakulty, ale i budoucích učitelů biologie a přírodopisu.

Lokalizace projektu

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se nachází na ul. U Botanické zahrady v blízkosti centra Olomouce a navazuje na areál sbírkových skleníků Výstaviště Flóry a.s. v Olomouci. Areál je oplocen a je veřejnosti přístupný od dubna do září od 8,00 do 18,00 hod., v listopadu do 16,00 hod.

Metodika prováděných prací

V říjnu 2014 začala realizace projektu, která zahrnovala výrobu a instalaci informačního panelu u motýlího záhonu v areálu Botanické zahrady PřF UP v Olomouci.

Text info panelu byl graficky zpracován a zaslán k odsouhlasení na Ústřední výkonnou radu Českého svazu ochránců přírody v Praze. Poté byl upraven dle došlých připomínek a vytištěn na trvanlivý podklad a instalován na připravený dřevěný stojan v areálu botanické zahrady.

Dřevěný stojan byl vyroben ze dřeva a jeho vyhotovení je odvozeno od podoby dřevěného rámu panelu, který byl součástí projektu při výběrovém řízení.

Informační leták „Jak si založit motýlí záhon“ vychází z textů uvedených na informační tabuli, ale je doplněn o další texty, kde je detailněji popsána problematika realizace motýlího záhonu. Leták byl graficky zpracován a zaslán k odsouhlasení na Ústřední

výkonnou radu Českého svazu ochránců přírody v Praze. Poté byl upraven dle došlých připomínek a vytištěn barevně v nákladu 500 ks.

Dosažené výsledky

- Informační panel o rozměrech 100 x 70 cm. Dřevěný stojan natřený lazurovacím lakem. K tisku informačního panelu byl použit sublimační tisk. Součástí panelu je abstrakt v anglickém jazyce.
- V nákladu 500 ks byl vydán barevný informační leták o velikosti A4, skládaný na třetiny. Leták bude zdarma k dispozici návštěvníkům botanické zahrady, dále na informačním centru v Olomouci, na AOPK ČR - Správě CHKO Litovelské Pomoraví a středisku AOPK ČR v Olomouci, na Středisku ekologické výchovy Sluňákov v Horce nad Moravou apod. Součástí letáku je abstrakt v anglickém jazyce včetně názvů rostlin a motýlů.

Zhodnocení přínosu projektu

Realizace informačního panelu u motýlího záhonu a informační leták seznámí návštěvníky botanické zahrady včetně studentů základních a středních škol, a také univerzit, o základních principech ochrany motýlů. Dále bude využit při realizaci výukových programů pro děti mateřských škol a rodin s dětmi, které zde spolek Viadua ve spolupráci s Botanickou zahradou PŘF UP pořádá.

Informační leták informuje o biologii motýlů, jejich diverzitě a důvodech jejich ochrany. Jsou zde také představeny základní principy tvorby motýlího záhonu na vlastní zahradě a může tedy sloužit široké veřejnosti jako návod k jeho realizaci.

V Olomouci dne 27.11.2014

Příloha

Obrázek 1: Grafický náhled informačního panelu

Motýlí záhon

Pestrobarevní motýli poletující nad rozkvetlým záhonem jsou ozdobou každé zahrady. Motýli jsou nejen krásní, ale odvedou také mnoho práce při opylování rostlin. V přírodě mají význam i jako potrava pro pavouky, obojživelníky nebo ptáky.

Ze 143 druhů našich denních motýlů je celá polovina v současnosti ohrožená. Mezi hlavní příčiny jejich úbytku patří likvidace stanovišť, která souvisí s intenzifikací hospodářství v krajině. Na své zahradě může každý motýl podpořit výsadbou určitých rostlin.

Rostliny oblíbené motýly:

třapatka nachová
(*Echinacea purpurea*)
Purple Coneflower

levandule lékařská
(*Lavandula angustifolia*)
Lavender

bílom kula tohlavý
(*Echinops sphaerocephalus*)
Great Globe Thistle

jestřábek oranžový
(*Hieracium aurantiacum*)
Orange Hawkweed

komule Davidova
(*Buddleia davidii*)
Butterfly Bush

sporyš argentinský
(*Verbena bonariensis*)
Purpltop Vervain

dobromysl obecná
(*Origanum vulgare*)
Oregano

Vývojový cyklus babočky kopřivové:

Příklady živých rostlin:

bodlák obecný
(*Cardus arvensis*)

houseňka babočky bodlákové

kopr vonný
(*Anethum graveolens*)

houseňka otáklíka fenyklíkového

RADA NAKONEC:

Jestliže chcete motýlům skutečně pomoci, nepamenejte, že kromě květů potřebují také živé rostliny pro své housenky. Řadě druhů stačí na zahradě ponechat alespoň kousek neposečeného trávníku, aby mohly dokončit svůj vývojový cyklus. Do „motýlího záhonu“ je pak vhodné také umístit pitko a několik kamenů, které se zahřejí a vylepší mikroklima stanoviště.

How can we help butterflies?

Gardens can act as important stepping stones between natural habitats by offering abundant supplies of nectar. Butterflies will visit any garden, if they can feed on suitable nectar plants such as lavender, oregano, or a butterfly bush. It is also important to plant food plants for caterpillars (e.g. nettles and dill) so butterflies will be attracted to your garden to lay their eggs. You can also leave a patch of your lawn uncut. Now, it is time to enjoy your butterflies!

Naučný panel vyrobil spolek VIADUA v rámci programu Českého svazu ochránců přírody "Ochrana biodiverzity", podpořeného Lesy České republiky s.p. a Ministerstvem životního prostředí. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska Ministerstva životního prostředí.

Generální partner programu
Ochrana biodiverzity
www.biodiverzita.cz

Text: Jan Losík, Alice Háková Foto: Marek Voříšek, www.kolas.cz Grafické zpracování: Ivo Šnýrných

babočka paví oko (*Inachis io*) Peacock
Všudypřítomný motýl, který je schopen dálkových migrací. Živnou rostlinou housenek je hlavně kopřiva, méně často chmel otáčivý. Přezimuje dospělec.

babočka kopřivová (*Aglais urticae*) Small Tortoiseshell
Živnou rostlinou je kopřiva. Housenky nejprve žijí spolu v hnízdech, což jim kromě ochrany, umožňuje také vývoj za nízkých teplot. Přezimuje dospělec.

Víte, že: Bylo zjištěno, že babočka kopřivová je nepoživatelná pro ptáky.

babočka admirál (*Vanessa atalanta*) Red Admiral
Všeobecně rozšířený druh, který k nám na jaře přilétá ze Středomoří a na podzim se tam část potomků vrací. Živnou rostlinou housenek jsou kopřivy.

Víte, že: Samci odpoledne vyčkávají na keřích a stromech a hájí dožasná teritoria - tzv. "perching".

babočka bodláková (*Vanessa cardui*) Painted Lady
Hojný motýl, kterého můžeme pozorovat od dubna do listopadu. Výborný letec. Přilétá k nám až ze severní Afriky, na podzim se tam vrací. V některých letech můžeme v závislosti na počasí pozorovat až tisíce jedinců.

Víte, že: Skupiny samců babočky bodlákové odpočívají na vyvýšených místech v krajině, tzv. "hilltopping".

bělásek řepový (*Pieris rapae*) Small White
Hojný druh přizpůsobený k životu v zemědělsky obhospodařované krajině. Živnými rostlinami pro housenky jsou např. česnáček, brukve zeřná nebo hořčice rolní. Přezimuje kukla.

otakárek fenyklíkový (*Papilio machaon*) Swallowtail
Živnými rostlinami housenek jsou druhy z čeledi miřkovitých (kopr, mrkev obecná, děhel lesní, bedrník obecný).

Víte, že: Mladé housenky napodobují ptačí trus, starší jsou výrazně zbarvené.

žlutásek řešetlákový (*Gonepteryx rhamni*) Brimstone
Všeobecně rozšířený druh lesních okrajů a okolí vodních toků, kde se vyskytují živé rostliny housenek (řešetlák počťstvý a krušina olšová). Dospělci se páří brzy zjara po přezimování.

Víte, že: K páření, ke kterému dochází na zemi, předchází náročné vzdušné lety.

soumráček čárečkovaný (*Thymelicus lineola*) Essex Skipper
Hojný druh, který obývá louky, ale zalétá i do měst. Živnými rostlinami housenek jsou trávy (např. srha, jilek vytrvalý, bojínka luční).

Víte, že: Vajíčka zůstávají na trávě přes zimu a plně vyvinuté larvy v nich přezimují.

modrásek jehlicový (*Polyommatus icarus*) Common Blue
Žije na nejružnějších typech bezlesých stanovišť. Mezi živé rostliny housenek patří zástupci bobovitých (např. štírovník, čičorka nebo jetel). Před zimou se housenka zahrabává v hrabance.

Víte, že: Housenka modrásky vylučuje sekrety, které jsou atraktivní pro mravence, kteří ji poskytují ochranu před predátory a parazity. Kuklí se na zemi a mravenci kukly zahrabávají (někdy i do mravenišť).

Obrázek 2 - 5: Grafický náhled informačního letáku

Jak můžeme motýlům na své zahradě pomoci?

Nejvíce motýlům pomůžeme, když na části zahrady budeme mít kvetoucí louku, o kterou se budeme muset starat o něco méně než klasický anglický trávník. Směs semen pro založení takové louky si dnes můžeme zakoupit, ale semena vašich oblíbených bylin můžete posbírat i někde v přírodě a vytvořit si ještě pestřejší porost. Důležité je motýlí louku kosit až ke konci léta, aby se mohly květiny vysemenit a motýli zde mohli dokončit svůj vývojový cyklus. Pokud je to možné, necháme část plochy nepokosenou až do jara. Umístění nepokosených částí střídáme. Pokud nemáme dostatek místa, abychom mohli mít na své zahradě louku, můžeme motýli podpořit založením motýlího záhonu.

Důležité je nepoužívat na zahradě chemické prostředky jako jsou herbicidy a insecticidy, které ohrožují motýli i jinýhmyz.

Co je to motýlí záhon?

Motýlí záhon je trvalkový záhon, který můžeme doplnit výsadbou letniček. Jedná se o kvetoucí rostliny bohaté na nektar, které poskytují motýlům potravu od jara do podzimu. Pro založení motýlího záhonu je důležité vybrat chráněné a slunné místo.

Příklady živných rostlin:

bodlák obecný
(*Carduus acanthoides*)

housenka
babočka bodlákové

kopr vonný
(*Anethum graveolens*)

housenka
otakárka fenyklového

Nezapomeňte!

Do motýlího záhonu je vhodné také umístit menší pítka např. keramickou vázu s několika kameny, ze kterých budou motýli moci sát vodu, a také několik větších kamenů, které se zahřejí a vylepší mikroklima stanoviště

Rostliny oblíbené motýly:

komule Davidova
(*Buddleia davidii*)
Butterfly Bush

třapatka nachová
(*Echinacea purpurea*)
Purple Coneflower

sporyš argentinský
(*Verbena bonariensis*)
Purpletop Vervain

levandule lékařská
(*Lavandula angustifolia*)
Lavender

ještěbábník oranžový
(*Hieracium aurantiacum*)
Orange Hawkweed

běloun kulatohlavý
(*Echinops sphaerocephalus*)
Great Globe Thistle

dobromysl obecná
(*Origanum vulgare*)
Oregano

babočka paví oko
(*Inachis io*) Peacock

Všudypřítomný motýl, který je schopen dálkových migrací. Živnou rostlinou housenek je hlavně kopřiva, méně často chmel otáčivý. Přezimuje dospělec.

babočka kopřivová
(*Aglaia urticae*) Small Tortoiseshell

Živnou rostlinou je kopřiva. Housenky nejprve žijí spolu v hnízdech, což jim kromě ochrany, umožňuje také vývoj za nízkých teplot. Přezimuje dospělec.

Víte, že: Bylo zjištěno, že babočka kopřivová je nepoživatelná pro ptáky.

babočka admirál
(*Vanessa atalanta*) Red Admiral

Všeobecně rozšířený druh, který k nám na jaře přilétá ze Středomoří a na podzim se tam část potomků vrací. Živnou rostlinou housenek jsou kopřivy.

Víte, že: Samci odpoledne vyčkávají na keřích a stromech a hájí dočasná teritoria - tzv. "perching".

babočka bodláková
(*Vanessa cardui*) Painted Lady

Hojný motýl, kterého můžeme pozorovat od dubna do listopadu. Výborný letec. Přilétá k nám až ze severní Afriky, na podzim se tam vrací. V některých letech můžeme v závislosti na počasí pozorovat až tisíce jedinců.

Víte, že: Skupiny samců babočky bodlákové odpočívají na vyvýšených místech v krajině, tzv. "hilltopping".

bělásek řepový
(*Pieris rapae*) Small White

Hojný druh přizpůsobený k životu v zemědělsky obhospodařované krajině. Živnými rostlinami pro housenky jsou např. česnáček, brukev zelná nebo hořčice rolní. Přezimuje kukla.

otakárek fenyklový
(*Papilio machaon*) Swallowtail

Živnými rostlinami housenek jsou druhy z čeledi miříkovitých (kopr, mrkev obecná, děhel lesní, bedrník obecný).

Víte, že: Mladé housenky napodobují ptačí trus, starší jsou výstražně zbarvené.

žlutásek řešetlákový
(*Gonepteryx rhamni*) Brimstone

Všeobecně rozšířený druh lesních okrajů a okolí vodních toků, kde se vyskytují živné rostliny housenek (řešetlák počistivý a krušina olšová). Dospělci se páří brzy zjara po přezimování.

Víte, že: K páření, ke kterému dochází na zemi, předchází náročné zásadní lety.

soumračník čárečkovaný
(*Thymelicus lineola*) Essex Skipper

Hojný druh, který obývá louky, ale zalétá i do měst. Živnými rostlinami housenek jsou trávy (např. srha, jilek vytrvalý, bojínka luční).

Víte, že: Vajíčka zůstávají na trávě přes zimu a plně vyvinuté larvy v nich přezimují.

modrásek jehlicový
(*Polyommatus icarus*) Common Blue

Žije na nejrůznějších typech bezlesých stanovišť. Mezi živné rostliny housenek patří zástupci bobovitých (např. štirovník, čičorka nebo jetel). Před zimou se housenka zahrabává v hrabance.

Víte, že: Housenka modrásky vylučuje sekrety, které jsou atraktivní pro mravence, kteří jí poskytují ochranu před predátory a parazity. Kuklí se na zemi a mravenci kukly zahrabávají (někdy i do mravenišť).

Informační leták zhotovil spolek Vladua v rámci programu Českého svazu ochránců přírody "Ochrana biodiverzity", podpořeného Lesy České republiky s. p. a Ministerstvem Životního prostředí. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska Ministerstva Životního prostředí.

Text: Jan Lošík, Alice Háková
Foto: Marek Vojtěšek, www.kolas.cz, Jan Lošík | Grafika: Ivo Šnyrych
www.vladua.cz | vladua@seznam.cz | náklad 500 ks | Olomouc | neprodejné

Obrázek 6: Instalovaný informační panel

